

SACRU ȘI PROFAN ÎN LIRICA PSALTICĂ A LUI CONSTANTIN GHINIȚĂ

Un înger înfiripat din pana Cuvântului, - așa s-ar mai putea subintitula periplul nostru exegetic, destul de fugar, prin substanța poemelor psaltice ale acestui mistic prin vocație și prin convingere, care nu-și poate limita trăirile doar în spațiul religios dogmatic, liturgic, canonic, de multe ori rigide, ci le revarsă în spațiul agrest care permite imaginației să hălăduie nestingherit, cu sau fără aripi de Icar, cutezând să atingă Înălțimile de sus și cele de jos, într-un perpetuu joc de-a nemuritul.

Ca un intonator destoinic, cu pana smulsă din aripa îngerului, Poetul scrijelă Tăriile cerești când scrie, sângerând, *Epistolă Domnului*. Scrisul este lacrimă, rană, așteptare, bucurie supremă și rugă. Este mai mult decât o simplă durere, este însăși rana. „O, voi prieteni, poezia nu este lacrimă/ ea este însuși plânsul/ plânsul unui ochi nenăscut./ Lacrima ochiului celui care trebuia să fie frumos./ Lacrima ochiului celui care trebuia să fie fericit” – spuse și Nichita odinioară.

Tutelat de semnificația înaltă a acestui adevăr, Constantin Ghiniță* își formulează neabătut profesiunea de credință, alta decât a conștiinței publice, îndeobște, azi preocupată de cu totul alte priorități, decât cele spirituale.

Fiindcă, pe drept cuvânt, cum poate fi socotit un poet care își alege drept plajă tematică, simbolistica psaltică – chiar dacă înfășurată în veșmânt mirean -, în loc de teme recurente ale zilei.

Și Seraficul Francisc, la începutul convertirii sale, umblând pe străzile din Assisi, era alungat cu pietre și împroșcat cu noroi de assisieni, la propriu și la figurat, strigându-i-se la obraz: Pazzo! Nebunule!

Da, dar, din dragoste pentru Răstignit, Francisc se lepădase de tot ce-i lumesc, până și de veșmintele scumpe, se înfășurase într-un sac pe care desenase cu

var o cruce în formă de Tau și, încins cu o sfoară, umbla desculț, așa cum avea să cutreiere până la moarte și așa cum avea, de altfel, să fie și îngropat, cu picioarele goale.

Da, era nebunul lui Hristos! Crainicul Marelui Rege.

Și, la drept vorbind, câți nu consideră azi, un scriitor religios, drept unul care, dacă nu a frecventat încă azilul de nebuni, negreșit va ajunge curând acolo.

De ce? Fiindcă acesta este mersul lumii. Îndărăt. Anapoda. Cu susul în jos, către teluric, către străfundurile întunecate.

„Două lucruri sunt în măsură să mă uimească” - spunea la vremea lui Immanuel Kant – „Legea morală din noi și cerul înstelat deasupra noastră”.

De ce umblă omul cu ochii împrăștiați împrejur, după cele lumești, ori cu privirile-n jos, în loc să și-i înalțe în azuriul neschimbător și nestricăcios, cel veșnic același?

Și ce întâlnește omul pe căile lumii? Iată, ne-o spune chiar Constantin Ghiniță:

„*Răs-Cruce, Doamne, peste tot.../ drumuri, cărări, poteci se-abat/ se-ntorc la stânga, la dreapta.*”(U'a cu Cheia Dincolo). Ce poate face el, altceva, decât să înoate în acest labirint uman, cu drumuri în răscruce?

„**Și bat să mi se deschidă și bat/ și caut să aflu și caut mereu/ prin oglinzi și prin ziduri**” (Ușa cu Cheia Dincolo).

Întoarcerea spre sine și intrarea în sine, în liniștea sau în freamătul dinăuntru, ar fi o cale, iată: „*m-ascult/ să m-audă-n sfârșit Dumnezeu*”.

Trezia, veghea permanentă e necesară sufletului, ca nu cumva să pătrundă musafiri nepoftiți și să calce-n picioare, să strice lucrarea sfântă a Ziditorului: „*să mă vadă că-s treaz dedemult/ sa-mi întindă o rază căci Noaptea/ cu labirinturi mă-ncearcă întruna*” (Ușa cu Cheia Dincolo).

Dar Dumnezeu nu l-a lăsat niciodată pe om singur. i-a trimis un Mângâietor. Și, în chip deosebit, i-a trimis Cuvântul Său, Cartea Cărților, scrisă cu degetul lui

* Constantin Ghiniță, *Psalmi, Focșani, Editura Zedax, 2003.*

Dumnezeu: „*noroc că veghindu-mă Cartea/ încropește în mine furtuna*”.

Și așa e și de dorit, Cartea Vieții trebuie să te pună pe gânduri, să declanșeze furtuni de conștiință. Doar Cuvântul Veșnic e-n stare să deschidă ochiul minții și pe cel al inimii; și, spune Poetul:

„și când împăcat vei deschide/ lăuntruului meu Ochiul ceții/ voi ști că Lumina va râde/ topind toată mizeria vieții.”

Dumnezeu făcut om stă la poarta inimii noastre, obosit și flămând și bate. Doar de noi depinde dacă-i deschidem ori nu. Sau, orbi de lumina înșelătoare care nu arde, ci scânteiază și pârjolește, închidem ochii, ne astupăm urechile, ne-ntoarcem cu spatele, ne prefacem că dormim, obosiți de risipa de peste zi, de timpul „*călcat în picioare*”, de clipele nesocotite în care am trăit ca și când n-am muri niciodată.

„Irosit, irosit/ timpul când, Doamne,/ nu te-am iubit./ Timpul când, Doamne,/ te-am fost uitat,/ nu a fost timp,/ nu a fost timp,/ adevărat” - scria o poetă contemporană, care din întâmplare, semna chiar cu numele meu.

Nu trebuie decât să ne ascuțim simțurile, văzul, auzul pentru ca să nu spunem, precum Sfântul Augustin: „Mă tem că trece Dumnezeu pe lângă mine cu harul Său și că nu se mai întoarce.”

Constantin Ghiniță, înspăimântat de perspectiva de a pierde, din nebagare de seamă, clipa=șansa când va trece Dumnezeu pe lângă sine, cu poporul de raze, simbolizând harurile spirituale, nu vrea decât: „*ureche să am pentru Acolo/ și ochi să pătrund mai Departe/ Ușa cu Cheia Dincolo/ Poarta cu cifra lui șapte*” (*Ușa cu Cheia Dincolo*).

„*Din locul unic/ unde naște Noaptea*” – autorul rostește o strigare (premoniție? – sperăm că nu!) către persoana iubită, pentru că, nu-i așa? Iubirea e paiul de care te poți agăța: „*căci iubindu-te cu-nverșunare/ și-ntărindu-mă prin focul tău/ am găsit o cale de-mpăcare/și un leac în drum spre Dumnezeu.*” Și toate acestea – spune Poetul – Ca să nu mă prindă Doamna Moarte.

De unde, teama atavică de a nu cădea „*neinvitat în stele*” - și aflarea acestui liman de Lumină și pace, numit, îndeobște, Iubire? Oare nu tot de la Dumnezeu?

Dragostea care aduce, în aceeași măsură și neliniște și pace, și bucurie dar și ură, blestem și binecuvântare, temei și ruină trupească și sufletească?

Plecarea din sine, oricât de lesne s-ar face, tot o reîntoarcere presupune: „*O! mi-e dor să mă adun din toate/ să-ți cuprind imensul tău ascuns/ ca să nu mă prindă Doamna Moarte/ că la Domnul încă n-am ajuns/ să-mi aduci din nou răscolitoarea/ ultimelor Clipe din Târziu/ să mă umple Muntele și Marea/ cu durerea ce mă ține viu.*”(Ca să nu mă prindă Doamna Moarte).

Când Timpul scapă din frâu, când omul, supus vremelniciei, nu mai poate ține pasul, atunci spune:

„în clipe mă strecor ca-n vechi ruine// văd Nașterea dar nu văd Începutul/ mă-ncearcă-un țipăt dar n-aud Tăcerea/ simt cum mă strânge și mă doare Lutul.

(Văd Nașterea dar nu văd Începutul).

Dar ce cuib e acela unde nu te poți reîntoarce? Ce casă – a ta – e cea care nu te primește? Ce suflet e acela care nu-ți dă voie să intri? Ce cort e acela care nu te mai încapă? Ce tăcere mai e aceea în care nu încapă

nici măcar un Cuvânt?

Uneori, chiar rămânând, te simți plecat, te simți departe. Și din toate trecerile, rămâne trecerea înapoi:

„*Și aș fugi de-Acasă și aș fugi din Lume/și aș închide ochii, urechi aș astupa/ Mi-aș înghiți și limba și singur, fără nume/ să mă reîntorc în Cuibul de unde voi Pleca?* (Văd Nașterea dar nu văd Începutul).

O acută senzație de înstrăinare, mai curând „de străinătate” – eminesciană, în sensul de pustiire, de vid, în mijlocul multimii, îl străbate pe poet, tot mai des, astfel încât timpul pare „*un tablou străin*”. „și nici nu știu ce *Clipă/ m-a tot ferit de moarte/ de câte toamne-a fost nevoie/ pentru-o Toamnă// Căci în alaiul Nunții/ ce a pornit în noapte/ și-n dansul Răstignirii/ ce s-a pierdut în ceață/ Viața mă invită într-o altă Moarte/ Moartea mă invită într-o altă Viață*” (Moartea mă invită într-o altă Viață).

Adresându-se Divinității, poetul spune: „*Sunt obosit cum n-am fost niciodată?(...)/ și simt cum se apropie de tâmplă/ aripa unei clipe precurată.*”

Și din nou senzația de Singurătate strivitoare, aproape ucigătoare, în care, până și suferința devine viciu: „*n-am Unde să mă duc și nici n-am Loc/ nici ce să fac cu viața mea cuminte/ pe dinlăuntru toate îmi iau foc/ pe dinafară frigul mi-e părinte// e Noapte lungă, Somnul o povară/ cu toate că mi-e somn și aer n-am/ cu Sfinxul care trece pe la geam/ și-mi face semne ca să ies Afară*” (Patimile - Pe dinăuntru toate îmi iau foc).

La prima vedere însă, nimic nu ea ceea ce pare a fi, lăuntru nu poate fi pătruns decât de Dumnezeu, așa cum specifică Poetul „*vămuț de ani*”, în psalmul (Patimile - Numai Domnul însă știe și mă vede): „*mă-ntăresc cu Glasul celui din Pustie/ mă închid în mine/ când de toate-mi pasă/și-am deschis să plece Doamna Poezie*”.

De observat reverența cu care i se adresează Constantin Ghiniță, ca unei femei adorate, Doamnei și Stăpânei inimii sale, Poezia, când *Domniță*, când *Doamnă*, când *Iubită*, cu respectul cu care e privită o icoană.

Aflat „*la marginea ce curge-n Univers*” – Poetul simte că e locuit și locuiește alt timp, străin de sine, „*un loc de încercare permanentă*” și „*un foc ce nu se stinge*”, dar stă permanent cu ușile deschise „*tot așteptând cu sufletul în sânge/ să se-ntrupeze Semnele ascunse*”. (Eu locuiesc un timp ce nu-i al meu).

Veșnic neliniștit, (ah, neliniștea, apanajul poetilor!) veșnic cu sufletul minții în batistă, parcă pândind, parcă privind prin dioptriile inimii, ca printr-o lunetă, Poetul constată: „*n-am aflat încă multe/ ce-am aflat sunt lucruri mărunte/ ce n-am înțeles este de ce niciodată/ nu mă satur cu viața ce mi-a fost dată.*” (Prefață). E aici acel nesățiu specific stării harice a Poesiei.

Și nici n-ar avea cum, pentru că Poetul, prin excelență e un neliniștit, un căutător, un apostol, un trimis, venit cu o anume misiune, chiar dacă nu o înțelege pe deplin și de aceea, e mereu îndreptățit să adreseze întrebări:

„*De ce până și aerul cu sete mi-l mușc/ și ca-ntr-un război permanent îmi împușc/ vise coșmar și speranțe-otravă/ ce se prefac în fluvi de lavă/ de ce mi-e moral chiar și gândul zălud/ și nu mi-e rușine în sufletul nud/ și nu știu de cine sunt împins înapoi/ să vă aflui dinainte și să mă rog pentru voi*” (Prefață).

Tributar psalmilor arghezieni, cu verbul mai adânc

împlântat în ceresc decât în teluric, pendulând între sacru și profan, sclav trăgând la galera Cuvântului: „*nici liber pe deplin, nici rob și nici tovarăș*” (Poetul) – Constantin Ghiniță „*îmbogățit de-atâtea stări sărace/ prin care trec flămând cu Poezia*”, reîntors în sufletul Copilăriei: „*Acolo unde nașterea mă-mparte/ Și ard nestinsă candelă-n perete/ Acolo unde pleacă mai departe/ Lumina în pre-destinate pete// (...) / Din ce-a rămas în tine Înger blând/ Privesc corăbii – clipe și mă zbat/ ca să nu vadă nimenea crescând// Din poticneli, iubire și iertare/ Ce stau pe Cruci în dinlăuntrul meu/ Curajul de-a rămâne în picioare/ În fața mea – Poet și Dumnezeu.*” (Poet și Dumnezeu).

Pentru faptul – mărturisit și consimțit, de altfel, - de a fi binecuvântat de Dumnezeu, Constantin Ghiniță spune: „*Mă supun/ cu sufletul pe dinafară*”.

Conștient însă, că: La vita e un sogno (Calderon de la Barca), „*pân' la urmă totul este vis/ ireal de mii de ani sub tâmple*” (Golgota din ultima tăcere) și, aidoma Ecleziastului care socotește totul „o deșertăciune și goană după vânt”, Poetul spune: „*Nicăieri Nicidecum Nicidecât ne'ntinată/ se urcă în noi greșeala de-a ști*” – și aici este vorba de cunoașterea la care au râvnit protopărinții, cunoașterea primordială din pomul binelui și al răului, deși Creatorul pusese interdicții, fapt ce a atras după sine acea fatidică și, în mod paradoxal, felix culpa.

Însă cunoașterea înseamnă și suferință și Cruce, fiindcă nu poți rămâne indiferent în fața unui rău din tine sau din afara ta: „*Nesomnul totuși ce îmi duce/ în Ecou tot ce îmi stă-n putere/ îmi sfințește drumul lung spre Cruce*” (Golgota din ultima tăcere). – Superbă imagine!

Constantin Ghiniță. Un poet care-și asumă trăirile mistice, trăirile afective, trăirile lumești, întreaga cavalcadă de erori, care-și asumă durerea de a fi, destinul singular și însingurat peste măsură, trăiește prin și în chiar miezul de foc al Poeziei, fără „floricele”, care i se par de prisos, el scrijelă cu lama la încheietura Cuvântului cu Viața și privește uimit cum sângele țâșnește, năpădindu-l. Nu se teme de durere, de trădare, de chipul hidos al Femeii celei din urmă, Însoțitoarea pe alt Tărâm, pentru că știe: acolo, în baia aceea de lumină, din chiar momentul Saltului, Cineva care îl iubește, îl va prinde de mână.

Pe Drumul Luminii! Labirintic Drum – ce îl așteaptă și-l îmbie, o dată pornit, Poetul conștientizează: „*de-o sete fără seamăn mi-e sufletul cuprins*”. Este setea de Absolut a lui Hyperion, dar și atracția aproape irezistibilă spre ontic: „*că marea se revarsă în sângele-mi aprins-de Ochii Tăi corăbii ce vin neobosite*” (Drumul Luminii! Labirintic Drum).

Lut și suflu divin. Ce sublimă alcătuire! Materie și Spirit, foc și apă, sângele-vin și pâinea-trup, ne răscumpără, ne albesc de fumul păcatului și ne eliberează de vina originară a strămoșilor.

Drumul nostru: „*Dintr-un Cuvânt în alt Cuvânt/ ca să putem zbura mereu din astru-n astru*”.

Cu toate acestea, sau și mai ales, angajarea totală pe acest Drum, vădește faptul că nu e greșit și că el este Adevărata Cale: „*Dar ce-i de-Ajuns? Și ce-i Adevărat/ vânat de alte patimi, de-alte toamne/ sunt tot mai risipit și-nfometat/ de Poezie și de Tine Doamne!*” (Drumul Luminii! Labirintic Drum).

Acesta este Poetul Constantin Ghiniță. Însetat și înfometat de inefabilul care se numește Poesie, la fel cum alții, înfomețați sunt de carne și însetați de vin.

Cu o stranie și ciudată îndrăzneală, Poetul Constantin Ghiniță îl invocă pe Dumnezeu în poemele sale permanente, dar nu ca să se înalțe la El și să stea de-a dreapta, ci, dimpotrivă, ca Dumnezeu să coboare la creatură și să se cunoască prin creatura Sa.

Este, de fapt, kenoza cristică. Dumnezeu întrupat, coborât în chip de om, ca să-l ridice pe om la starea de dumnezeire. Este ceea ce reiese din Cântarea din Filipeni 2, 6-11: „El s-a nimicit pe Sine, făcându-se ascultător până la moarte/ și încă la moartea pe Cruce./ De aceea și Dumnezeu l-a înălțat și i-a dat un nume care este mai presus de orice alt nume./ Pentru ca în Numele Lui să se plece tot genunchiul/ al celor din Cer, al celor de pe pământ și al celor din adâncuri./ Și toată limba să dea mărturie că Iisus Hristos este Domnul”.

Și iată ce spune Constantin Ghiniță: „*Coboară, Doamne, stai de-a dreapta mea/ Te roagă și cunoaște-Te prin mine*”. (Coboară, Doamne, Stai de-a dreapta mea).

„*Chiar de e strămtă Poarta spre Lumină/ eu am să-ți bat neconținut la Poartă! (...) / Amin zic Vouă, rentorși din Drumul/ Urechii unui Ac prin care poate/ Nu a trecut definitiv decât doar Unul/ Ce nu cunoaște Început nici Moarte*” (Coboară, Doamne, stai de-a dreapta mea).

Asumarea necondiționată a destinului este subliniată în multe poeme, dar în chip deosebit în Eu, Doamne, știu că și acuma sângeri: „*Până și Suferința este o minune/ de-nduri ca lov și nu acuzi când ceri/ când revelat în Opere Postume/ înveți visând să mori, murind să sperii// ascult durerea ca pe-o simfonie/ curgând prin Cerul-uger... din Potop/ să gust cu picătura apă vie/ și-aromele culorii strop cu strop// de trec prin mine Pășările-Îngeri/ și Cai se-opresc sub pleoape-adulmecând/ eu, Doamne, știu că și acuma sângeri/ în timp ce urc pe Cruce stând la rând// și mai știu, Doamne, c-am în palme cuie/ cu care te rănesc în timpul rugii/ de-aceea vreau să cred că dragostea mea nu e/ decât motivul iernii când plâng fulgii.*”

În frământările sale existențiale, nu o dată, Constantin Ghiniță s-a întrebat, ca mai toți creatorii, ce e Poezia: „*Ce e Poezia dacă nu Cuvântul/ însoțind pe Domnul de la Neînceput/ când în Haos încă mai dormea pământul/ și-n sământă viața țipa surd și mut// Ce e Poezia dacă nu Lumina/ însoțind Cuvântul peste Tot și Toate/ (...) / Ce e Poezia dacă nu visarea/ însoțind Speranța de-a ne vindeca/ când venind, lisuse, ne-ai permis lertarea/ și-n iubire, Doamne, ai pus Cruce grea.*” (Și-n Geneză Pruncul mirosea a Moarte).

Constantin Ghiniță - un truver rătăcitor prin Labirintul numit Viață, un menestrel cântându-i balade Domniței Poesia închinându-i în adorare, ode și psalmi lui Dumnezeu, chiar dacă uneori îi cere socoteală. Un menestrel, așadar, al lui Dumnezeu, care nu-și dezmințe cântarea, nu se sfieste să facă cruce, binecuvântând materia și oamenii, binecuvântând natura. Care, ajuns într-un punct al vieții pământeste, râvnește la viața cerească. Și, în cele din urmă, un Om în veșnica lui Căutare de Sublim, de Înalt, de Absolut, pe care nu le află, decât în Dumnezeu și în Poezie...